

ՏԱՍԵՆՈՐԻՑ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան դիմ 10 րուբլ, կես տարվան 6 րուբլ:

Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյուայն խմբագրատան մէջ:

Օտարադարձացիք դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Маск»

Խմբագրատունը ըստ է առաջին 10—2 ժամ

(բացի կիրակի եւ տոն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իրարանցիւր ըստ 2 կոպեկի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կիրակեայ դպրոցները — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Ս. Պետրոսեւոյ: Նամակ Յարգիւնի: Նամակ Իգգիւրի: Նամակ Գանձակի: Նամակ Վաղարշապատի: Նամակ Երեւանի: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Գերմանիա: Թիւրքիա: Ֆրանսիա: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐ:

ԿԻՐԱԿԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

«Մշակի» երէկվայ համարում ընթերցողը կարգացած կը լինի խմբագրին ուղղված պ. Քաթմանեանցի մի նամակ, որով պարտաւոր յայտնում է թէ կառավարութեան թողլուութեամբ բաց է անում Հալաբարում կիրակեայ ձրիավարժ դպրոցը հասակ առած անգրագէտների համար: Դպրոցը բոլորովին տարրական ուսման ընթացք կունենայ. այդտեղ հասակ առած, բնական քառասուն տարեկան մարդիկ կը սովորեն հայերէն կարգաւ գրելը եւ ազգային ու եկեղեցական տօները պատմութիւնը:

Հարկաւոր կը լինէր, մեր կարծիքով այդ ուսման պրոգրամային աւելցնել թաւաբանութեան առաջին չորս գործողութիւնները:

Որքան օգտաւէտ են կիրակեայ դպրոցները մի ժողովրդի համար, որի ստորին դասակարգի մէջ տարածված է գրագիտութիւնը, ինքն իրան հասկանալի է:

Սեր հասարակութեան մէջ հազարաւոր մարդիկ կան, մանաւանդ ստորին դասակարգին պատկանողները, որոնք երեւա-

յութեան ժամանակ միջոց չունեցան յաճախել որ եւ է դպրոց, ուրեմն կատարելապէս զուրկ մընացին ուսումից: Այդ տեսակները, միջոց չունենալով մանուկ հասակում ուսում ստանալու, երբ հասակ են առնում ստիպված են լինում իրանց օրական աշխատանքով իրանց ապրուստը ապահովել եւ այնուհետեւ, իրանց կեանքի ամբողջ ընթացքում, այլ եւ ոչինչ միջոց եւ ժամանակ չունեն ստանալ որ եւ է, թէն ամենատարրական ուսում:

Այդ տեսակների համար կիրակեայ վարժարանները լրացնում են այն ուսումը, որից ներքին իրանց մանուկ հասակում զուրկ մնացին անաճող հանգամանքների շնորհով:

Զէ կարելի չը համակրել պ. Քաթմանեանցի գիտաւորութեանը եւ ցանկալի է, որ պարոնը

օգնողները զանի իր օգտաւէտ ձեռնարկութեան մէջ:

Կիրակեայ դպրոցների նպատակն է ստորին դասակարգի հասակ առած անգրագէտ մարդկանց սովորեցնել կարգաւ, գրել եւ հաշիւ, եւ նոյնպէս ծանօթացնել կրօնի ամենատարրական ուսմունքների հետ, թէ կուզ եկեղեցական տօների կարճ բացատրութեան ձևով: Իսկ ազգային տօների բացատրութեան միջոցով ուսում առնող աննկատելի կերպով կը ծանօթանայ իր մայրենի պատմութեան հետ:

Ահա կիրակեայ դպրոցների համար պրոգրամը, առհասարակ, որ չը նայելով իր սահմանափակ եւ համեմատ լինելուն, թէ խղճմտաբար կատարվի, ահապէս օգուտներ կարող է տալ անգրագէտ դասակարգին, ահապէս ծառայութիւն կարող է մատուցանել ժողովրդական բուսաւորութեան գործին:

Ի հարկէ դա գործի սկիզբն է եւ թիֆլիսի մի թաղի մէջ այդ տեսակ դպրոց բաւական է մեր ամբողջ քաղաքի անգրագէտ ժողովրդի համար: Յանկալի է որ քաղաքիս իւրաքանչիւր թաղում հիմնվէին այդ տեսակ դպրոցներ, ցանկալի է որ զտնվէին մեզանում պ. Քաթմանեանցի օրինակին հետեւողներ եւ վերջապէս ցանկալի է որ եւ անդրկովկասեան միւս քաղաքները հետեւէին թիֆլիսի այդ օրինակին:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ Ս. ՊԵՏՐՈՍԵՎՈՐԻՑ

Փետրվարի 18-ին

Ուսումնարանական շրջաններէ հոգաբարձական ժողովի երրորդ նիստը կայացաւ փետրվարի 7-ին: Այդ նիստում քննութեան ենթարկեցան այն բոլոր փոփոխութիւնները որոնց մտադրութիւն կայ մտցնել այժման քննութեան սխառմայի ու հասունութեան ատեստատի մէջ:

Այժման քննութեան սխառման, մանկավարժական խորհուրդների մեծամասնութեան կարծիքով, աշակերտաց սաստիկ ծնում է ու դժուարացնում: Այդ ծնումը Հալաբարի զգալի է լինում IV եւ VI դասաւորումը աշակերտների համար, ըստ որում նրանց պահանջվում է հաշիւ — առաջիններից չորս, իսկ երկրորդներից երկու տարի: Այդ դասաւորումը աշակերտները տարուայ վերջում կրում են մի անտանելի դժուարութիւն, այն է պիտի պատրաստվեն քննութեանը համար այն ժամանակ, երբ նրանց ոչմէր դասական պարսպմունքներից բաւական թուլացած են: Այն ինչ կարելի է բուրբուրել եւ չը դիմել այդ քննութեանը, ըստ որում ուսուցիչները տարվայ ընթացքում աշակերտաց բերանացի ու զրաւոր աշխատանքներից կարող են

կազմել իրանց համար կանոնաւոր համալսարան: Թէ արժանի է արդեօք այս կամ այն աշակերտը դասաւորում փոխելու — թէ ոչ, վերջապէս թուանշանների սխառման, որ այժմ քննութեանը ժամանակ դժուարութիւն է, պիտի բուրբուրել փոփոխվի: Ինչ որ ժամանակ ցանկալի է, որ դա մէջ մանկավարժական խորհուրդներին տրուի լայն ազատութիւն: Բացի դրանից, մանկավարժական խորհուրդները ենթարկուում են — 1) խափանել առարկաների բաժանումը գլխաւորների եւ երկրորդականների, եւ ինչպէս տարուայ ընթացքում, նոյնպէս եւ քննութեանը ժամանակ բոլոր առարկաներից պահանջել միապէս բաւարարողիչ գիտութիւններ: 2) հասունութեան ատեստատի համար քննվողները, եթէ քննութեանը ժամանակ դրաւոր աշխատանքից սղանան անբաւարար թուանշան — թող տրվեն բերանացի քննութեան: 3) ի դէպս հիւանդութեան կամ որ եւ իցէ յարգելի պատճառների թոյլ տալ որ եւ իցէ յարգելի դասաւորում եւ երրորդ տարին: 4) քննութեանը թող տալու ժամանակ մանկավարժական խորհուրդներին իրաւունք տալ, որ նրանք քննահանրապէս դաժանեան աշակերտին ոչ թէ թաւանշանների հիման վրա, այլ եւ այդ դէպքում ձեռնարկ ունենան խորհրդի համալսարանը: 5) մանկավարժական խորհուրդներին տալ իրաւունք, որ նրանք արձակուրդներից յետ լրացուցիչ քննութիւններ կազմեն այն առարկաներից, որոնց մէջ աշակերտաց յառաջդիմութիւնը քննութեանը ժամանակ անբաւարար է երեւցել: 6) բոլոր դասաւորում միշտ VIII դասաւորում բերանացի ու դրաւոր քննութիւնները փոխարինել ընդհանրականի: 7) եթէ քննութիւններ լինելու լինեն, այն ժամանակ V եւ VI դասաւորում աշակերտներին բոլորին ենթարկել քննութեան առանց բացառութեան եւ պահանջել այն միայն, ինչ որ անցել են մի տարուայ ընթացքում:

Հասունութեան ատեստատի քննութեանը ժամանակ կանոնաւոր ու հանրամասնորեն տեղեկութիւններ պահանջել VIII դասաւորում կուրսի իւրաքանչիւր առարկայից, իսկ միւս դասաւորումը կուրսերից պահանջել միայն այն, ինչ որ նշանակուում է ու գլխաւոր: Հասունութեան ատեստատի քննութիւնը բոլորին համար, եթէ նա որ եւ իցէ առարկայից կտրվել է, կարելի է նշանակել լրացուցիչ քննութիւն երեք կամ չորս ամսից յետոյ: Կարելի է թող տալ հասունութեան քննութեանը եւ այն աշակերտաց, որոնք վերջին տարուայ ընթացքում իրանց թոյլ բաւարարութեամբ եւ անտարբերութեամբ դէպի իրանց աշակերտական պարտաւորութիւնները ցոյց են տուել իրանց բարոյական տատանութիւնը: Հասունութեան ատեստատի քննութեանը թոյլ տալու ժամանակ ուշադրութիւն չը դարձնել այն կանոնի վրա, որի դրութեամբ թոյլ չէ տրվում քննութիւն բռնելու այն անձանց, որոնք թողել ու դուրս են եկել գիմնազիայից, կամ որ եւ իցէ ուսումնարանից եւ որոնք չարժանանալով իրանց ուսումը դրացանում, չէին կարող վերջացնել իրանց կատարելաւ կուրսը գիմնազիաների համար նշանակած ութ տարուայ ընթացքում:

Ժողովի անդամներից մի քանիսը յայտնել են այն միտքը թէ՛ մանկավարժական խորհուրդները կատարել են իրանց պարտքը ու յանձնարարութիւնը եւ բացարձակ ու միշտ անգամ հիմնապէս ցոյց են տուել այժման կրթութեան ցանկութեան ու միջոցների գործողութիւնը սխառմային թոյլ կողմերը: Վերանորոգութիւնը անհրաժեշտ է: Դպրոցի ինքնուրոյն գործողները հասկացել են արտադրական փոփոխութեան անհրաժեշտութիւնը այն հայեացքների, որոնք մինչև այժմ ունեցել են դաստիարակութեան նպատակի վրա: Դպրոցի նշանակութիւնը ու նրա խղիւղը պիտի լինի աշակերտի ընդհանուր դարգացումը, եւ ոչ թէ կատարական լեզուների ուսումնասիրութիւնը: Այժման դպրոցի սխառմանը — անհաշիւ յարգանք դէպի արտաքին

ձեր եւ արձանարձանը — դէպի ներքին բովանդակութիւնը: Հիմնալի ու լայն պրոգրամներ, փառաւոր քննութիւններ, երեւել ատեստատ հասունութեան համար — հաւաք մեր ուսման նպատակը: ամենքը դիմում են այդ նպատակին ու նրա մէջ կորչում է կատարելաւ ուսումը, դարգացումը ու գիտութիւնը: Աշակերտաց ընդհանուր բնաւորութիւնն է թշնամութիւն եւ ատելութիւն դէպի ուսուցիչները: Աշակերտների գլխի վրա միշտ կախած է դամիկեան սուրը — քննութիւնները, յետոյ սաստիկ ցանկութիւն շուտով ազատվելու այդ անարկու օրից, ուստի եւ դիմում են ամենայն տեսակ խաբարայութեան: Էլ ինչ բարոյական դրացմունք պիտի դրայ ուսուցիչը դէպի այն աշակերտները, որոնցից նա իւրաքանչիւր բոլի խաբարայութիւն է սպասում: Հասկանալի է, որ այդ դէպքում ուսուցչաց բարոյական ազդեցութիւնը աշակերտաց վրա տեղի չէ կարող ունենալ: Պահանջները աշակերտից պիտի չափաւորուին, որ նրան կատարել նա չէ կարող, ուստի եւ նա ամենայն միջոցներով աշխատում է լաւ կիրպարանք տալ իր աշխատանքին, քան թէ իսկապէս է: Դպրոցը պիտի ընդհանուր դարգացում տայ, իսկ դարգացման առաջին հետեւանքն է պարտաւորութեանը ճանաչողութիւնը: Այն աշակերտի վրա բարդվում են այնքան պարտաւորութիւններ, որոնց նա դժուարանում է կատարել եւ սրանով ուղղակի կորչում է աշխատանքի ամեն մի բարեխղճութիւնը: Այն աշակերտ ու բազմաթիւ ատել գիտութիւնները, որ պահանջվում են աշակերտներից, հիմնաւոր կերպով ձեռք բերել անկարելի է: հարկաւոր է պահանջները փոքրացնել եւ այն ժամանակ կրթութեան գործը լինել ըստ ինքնան լաւաճ կրթվայ: Այդ բազմաթիւ ատել գիտութիւնները, որ պահանջվում են աշակերտներից, շուտով կը բխանան ու կը ճնշեն դեռ չը դարգացած ու չը հասունացած միտքը, քան թէ նրան կը դարգացնեն:

Ասում են թէ այդ նիստում եղել են եւ ուրիշ կարծիքներ, թէ չէ հարկաւոր շեղվել համալսարանային փորձից եւ հին լեզուները պիտի հիմն համարել գիմնազիական ուսման: Նոր եւրոպական ազգերի համար հին լեզուները այնպիսի մի ուժեղ միջոցներ են, որոնցով հեշտ կարելի է ծանօթանալ հին պատմութեան եւ հին փիլիսոփաների ուսման հետ, իսկ մանկավարժական կողմից դրանք ինքնուրոյն աշխատութեան համար աւելի շատ նիւթ են տալու, քան թէ միւս գիմնազիական առարկաները: Կարողալով հին լեզուները աշակերտը ինքնուրոյն կերպով ծանօթանալ է մարդկութեան պատմութեան ամբողջ շրջանի հետ, ուստի եւ նա կարող է կատարելաւ կերպով ենթարկվել մեր ինքնուրոյն ու գիտական դատողութեանը:

Բայց թէ ինչ հետեւանքի եկան հոգաբարձուները ու խորհրդի անդամները — այդ թողնում եմ միւս անգաման:

Ա. Գալստեան

ՆԱՄԱԿ ՅԱՐԳԻՆԻՑ

Յունվարի 30-ին

Քանի տարի սրանից առաջ Յարգինի հայերը իրանց մէջ ցանկացել են կառուցանելու մէկ փոքրիկ աղօթատուն եւ այդ նպատակով ժողովել են նուիրատուութեամբ զանազան անձններին: Գրամ, Բայց յետոյ միաձայն յօժարութեամբ, հիմնվելով շատ արժանի սկիւրներների վրա, որոնցից զլեւաւորն այս է, թէ Յարգինի մէջ հայերը զլեւաւորապէս, սակաւ միայն բացառութեամբ, համարեա փոքրիկն առեւտրով պարպողներ են, այդ կառուցանելիք աղօթատան յաճախողները պէտք է լինէին այդ հայերը, բայց որովհետեւ կովկասեան երկաթուղին պարպատում է արդէն եւ ոչ շատ հեռու ապագայի մէջ փոստով անուշաւորը եթէ ոչ հիմնովին, բայց ան-

պատճառ գլխաւորապէս տեղափոխուելու է Սև ծովի եզերքի նաւահանգիստ քաղաքներէն մէկի մէջ— հաւանական է Ռաթովը—յայնժամ այս հայերը ստիպուած պէտք է լինեն իրանց գործունէութեան չըմանը տեղափոխել Յարկիցիէն այն տեղ: Եւ դրանով աղօթական գոյութիւնը չըմանում է և այն դրամները, որ գործ էին դրած եղել նրա կառուցմանը՝ կորած և անտեղի են լինելու, մնալով անտեղ փամանակների հոսքեան մէջ միայն, հայոց աւերակների թիւը պէտք էր աւելցանէր:—Այս այս և սորանման մի քանի պատճառներէն տոնարած տնիս 25-ին պ. Զաքար Յարութիւնեան կրտսերիկեանցի տանը ժողովելով միաձայն վճռեցին որ թողնեն այդ աղօթական կառուցանքը և այն դրամները, որ մնում են յիշեալ պ. կրտսերիկեանցի մօտ առաջարկեն մեր ամենից յարգված Կ. Պօլսի «Միացեալ ընկերութեան»-ը: Ներկայ գտնված անձնակցներից ոմանք յայտնեցին թէ ցանկանում են իրանց նուիրատուութիւնը մէկ այլ բարեգործական նպատակի նուիրելու. այդ անձանց կամքը միաները յարգելով, թող տուին. պ. Պապա-նովը ստացաւ իր նուիրած 100 ռուբլին և իսկոյն յանձնեց պ. Եղիազարեանցին հասցնելու Բաղուայ «Մարդասիրական ընկերութեան» անփոփոխ անդամակցութեան համար: (Այդ միջոցին մէկ անգը պատահեց, որը ցոյց է տալիս Յարկիցիի հայերի եռանդը—պ. Աղամանց յայտնեց որ այն 100 ռուբլին «Մարդասիրական ընկերութեան» հասցնելու յանձն է աւելում և 5 ռուբլի աւելացնում է միայն թէ ինքը տանի, իսկ պ. Եղիազարեանցը 6 ռուբլի նուիրեց և ստացաւ հասուցանելու ընկերութեան անփոփոխ անդամակցութեան վճարը): Ներքորդ՝ պ. Կրտսերիկեանցը իր 200 ռուբլին յետ ստացաւ «Փարիզի Ուսումնասիրաց ընկերութեան» մշանջնաւոր անդամակցութեան և երկու ռուբլիներ 100, 100 ռուբլի իւրաքանչիւրը, դեռ յայտնի է ինչ նպատակի կը մտցնեն: Յիշեալ 500 ռուբլին դուրս գալով, մնացեալ փողը, որ 600-ից պակասում էր պակասը լրին ամանք ներկաներից և յանձնեցին պարոն Կրտսերիկեանցին հեռագրով բանիկի միջոցաւ փոխադրել «Մշակ»-ի խմբագրատունը, որպէս և միւս օրը կատարել է:

Այժմ, պարոն խմբագրապետ, ինձ պարտաւորած են այս նամակով յայտնել ձեզ, որ և դուք բարեհաճեք ձեր պատուական թերթի մէջ հրատարակելու ի գիտութիւն այն պարոնների, որոնք այժմ չեն այտանդ:

Ա. Զարմախասպեանց

ՆԱՄԱԿ ԻԳՂԻՐԻՑ

Փետրվարի 1-ին

Ուղարկում եմ ձեզ ի նպատակ վանի մեր հայ սովեալ եղբայրներին 33 թ. 32 կողմէ, ինչպէս լով հասցնել ուր հարկն է:

Այս գումարից 25 թ. պ. Աղախան Կանայեանց նուիրեց իր որդու Աւետիսի հարսանքի ուրախութեան առթիւ, 2 թ. տիկին Գայանէ Կանայեանց, 1 թ. տ. Սողոմէ Կանայեանց, 90 1/2 կ. արժանապատիւ Տէր-Ստեփան Տէր-Թումանեանց իր կատարած մի պատիւից:

Իր կողմից յաւելացնելով 5 թ. և ճանապարհ-հաճախը հանելով, ուղարկում եմ ձեզ 33 թ. 32 կողմէ:

Իզգիւթի՛ք՝ որ ուրախութեան այսպիսի առիթներում նպատակում են իրանց կարողութեան չափ իզգիւթի երկեսն դարձնել, ինչպէս պ. Ա. Կանայեանցը նուիրեց 19 թ., ցանկաւ էր որ պ. Աղախան Կանայեանցի նման չը մտաւ նային և մեր հեռաւոր վանի սովեալ հայ եղբայրներին:

Ստ. Կանայեանց

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

Փետրվարի 4-ին

Չը գիտեմ ուրիշ քաղաքի մարդիկ ինչպէս են վերաբերվում իրանց մէջ ընտելւող այս կամ այն քաղաքի թղթակիցներին, սակայն ես կանամ, որ այդպիսեանց դրութիւնը Գանձակում շատ նեղ և աննախանձելի է: Մեր քաղաքացի մի քանի պատուելի պ. պ., որոնք դեմ ըստ մեծի մասին ուղղվում են նամակներ և որոնց անունները պարզապէս թէն չեն յիշվում նամակների մէջ, այնուամենայնիւ նրանք իրանց պատկերը պարզ, ինչպէս հայերի մէջ, տեսնելով, փոխա-

նակ նամակների խմատներին ուշ դարձնելու և իրանց դործը հրապարակաւ արդարացնելու, ըսելով են խոշորացցող որոնք նամակագրին և այս դէպքում չը հանելով իրանց չարանեղ նըպատակներին, աշխատում են իրուր տեղը սրան կամ նրան դրպարտել: Ահաւորի գլխաւոր պատճառը, որ Գանձակում փոքր ի շատէ մտածող մարդը եթէ կամենում է մի անուրանալի ճշգրտութեամբ կրկնել երևան հանել որ և է լրագրի միջոցաւ, բազմիցս անգամ տոնարված է լինում կամ մակնութեամբ, կամ դանապան տառերի ստորագրութեամբ ուղարկել իր նամակը. նա աւելի աշխատում է այնպէս յարմարվել տեղայն հանգամանքների հետ, որ ընտել չենթարկվի պղպղակի կասկածանայ:

Եւ անհաստատ պէս մի տիպուր պատկեր էլ ներկայացրեց լրագրից № 7 ներքին լուրերի մէջ հրատարակած մի քանի տող ուսումնասիրանայ վերաբերութեամբ գրութիւնը: Ձեր թղթակից և իմ անձնածոք բարեկամս օգուտ քաղելով այն հանգամանքից, որ ես թիֆլիս եմ գալիս, նոյն միջոցներին հաղորդում է ձեզ թէ՛ մեր քաղաքի հայոց դպրոցները շատ անմխիթար դրութեան մէջ են, չնորոզ անընդունակ անուշներին, անփորձ վարժապետներ և վերին աստիճանի անհոգ և իրանց պարտքը չը ճանաչող հոգաբարձուներին՝ Նա առաջարկում է, որ ժողովուրդը իր իրաւունքները ճանաչի, հակելով հոգաբարձուների անտանձ գործունէութեան նըրանց յանցաւոր կամայականութեան վրա և ուրիշ կողմից չը խնայի միջոցներ լաւ տեսուչ և օրինաւոր ուսուցիչներ բերել տալու համար: Այս աղաղաւ էլ առիթ են ստանում Գանձակում մի քանի բաղդախնդիր պարոններ լուր տարածելու իր թէ այդ տեղեկութիւնները ես եմ հաղորդել ձեզ:

Բոլորովին նպատակ չունենալով սոյն նամակովս հերքելու կամ ուրանալու աղիւս թղթակիցների ըստ մեծի մասին մեղմ և համեստաբար յայտնած դառը ճշմարտութիւնները, ես միայն կամենում եմ ծանուցանել թէ՛ այն օրից երբ ես թողել եմ դպրոցների չէմքը, մինչ ցարդ ոչինչ նամակագրութիւն ոչ մի խմբագրի հետ չեմ ունեցել որ և ինչ առարկայի վերաբերութեամբ:

Բայց և այնպէս իմ կողմից բարեկամաբար խորհուրդ կը տալի այս անգամ մեր դպրոցների մի քանի գերիմաստ վարժապետներին, որ նրանք փոխանակ «արհամարհանաց» արժանացնելու անձնածոք բարեկամի գրածածքը և սրա ու նըրա առաջ խունկ ծխելով, քաղաքի բառով «կենտո» անուանելով, դրպարտութիւններ տնկու: հերքելին պ. նամակագրի յայտնած մտքերը, հիմնվելով աւելի հաստատ փաստերի վրա, իսկ եթէ նրանք պղծում են, որ իրանց ձեռքով փոխանակ բարձրացնելու մեր դպրոցների անունը, աւելի պէտք է ստորացնեն, գոնէ թող խոհեմաբար լռեն...

Մ. Եպիսկոպոսեանց

ՆԱՄԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՊԵՏԻՑ

Փետրվարի 5-ին

Ստորագրութիւն բացանելով վարդապետի հատարակութեան մէջ յօգուտ հայոց «Միացեալ» ընկերութեան, ինձ յաջողեցաւ խնձոյքներում և հարսանքամեանում ժողովել մի փոքրիկ գումար, որը ուղարկելով ձեզ, խնդրում եմ, մեծապատիւ խմբագիր, բարեհաճել այս փոքրը դարձնել ըստ պատկանելոյն և պ. պ. նուիրատուաց անունները տակ ձեր թերթի մէջ: Բ. Ե. Տէր-Գասպարեանց 2 թ., Մովսէս Վարդանեանց 2 թ., Տէր-Վարդանեանց 2 թ., Աղէք. Աւանեանց 2 թ., Եփրեմ Մամիկոնեանց 2 թ., Ա. ՇԱՐՈՐԵՅ 1 թ., Մ. Տ. Պ. 1 թ., Մ. Մալիցեանց 1 թ., Տ. Բըդնունի 1 թ., Վանո Աստարացեանց 1 թ., Գրիգոր Մալխասեանց 1 թ., Փիլիպպոս Նաւասարդեանց 2 թ., Ղազար Բաբաջանեանց 1 թ., Կարապետ Գառնեանց 1 թ., Յովհաննէս Կարճիկեանց 1 թ., Շահրման Շահրմանեանց 1 թ., Յովհաննէս Շահրմանեանց 3 թ., Պերճ Պառնեանց 3 թ., Գասպար Տէր-Գրիգորեան 1 թ., Սահակ Գիւլեւ խանդանեանց 1 թ., տ. Եղիսարէթ Արարտեանց 1 թ., Մարգար Սնանգլանեանց 1 թ., Աղէք. Էփրեմեանց 1 թ., Վահան Օհանջանեանց 1 թ., Զաքար Սեւեռեանց 2 թ., Մարգար Սարեանց 1 թ., Թ. Գ. Ս. 1 թ., Նիկ. Գեորգեան 1 թ., Ս. Սարգսեան 1 թ., Վարդան Վարդիկեանց 1 թ., Ն. Նիրսէսեանց 1 թ., Գար. Յովսէփեան 1 թ.,

Մկրտիչ Գառնեանց 1 թ., Խաչատուր Վարդիկեանց 1 թ., Արսէն Տէր-Մարտիրոսեանց 1 թ., Զ. Թանգեանց 1 թ., Գ. Էփրեմեանց 1 թ., Արշակ Շահրմանց 1 թ., Տիգրան Ջոհրաբեանց 1 թ., Սմբատ Զաքարեան 1 թ., Աւետիս Մելիքեանց 1 թ., Խաչատուր Շարբաթեանց 1 թ., Ս. Շահրմանեանց 1 թ., Ս. Ստեփանեանց 1 թ., Յակոբ Զաքարեանց 1 թ., Կիրակոս Վարդանեանց (սամա-դարցի) 5 թ., Զաքար Ետպարեանց (Ալլաւուկե) 5 թ., Նիկ. Արամեանց 1 թ., Բ. Յովսէփեանեանց 1 թ., Ս. Տէր-Աւետիսեանց 1 թ., Նիկ. Անտոնեանց 1 թ., Պ. Յովհաննէսեանց 1 թ., Նիկ. Շահրմանց 1 թ., Գարութիւն Ալիսանեանց 1 թ., ընդամենը 74 թ.: Այս գումարից 13 թ. ժողովել է Պ. Ս. Գեղամեանցը, որից նոյն պարոնի և նուիրատուաց ցանկութեամբ ծախսվել է մի այլ բարեգործական նպատակի համար 5 թ., որը հանելով ընդհանուր գումարից, մնում է 69 թ. փոստի ծախսը ընդունում եմ ինձ վրա.—ստորագրութիւնը չարունակվում է:

Մ. Տէր-Պետրոսեանց

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Փետրվարի 9-ին

Անցեալ 1880 թուականի վերջերում մեր քաղաքացի երեւի դրամատէր պ. Վեռնիկ Վաղաբեանցը մի գեղեցիկ միտք յղացրից իր մէջ: Այդ միտքը Գառնախանեան աղբիւրից ծածկած առուով քաղաքը ջուր բերելու անհրաժեշտութիւն է, որ վաղուց ժամանակից դադարի է երեւոյցներին համար: Թէն չին ժամանակներից սկսած քաղաքի Գեմիւր-Բուլաղ կոչվող թաղը մինչև այժմ ևս օգտուում է այդ աղբիւրի ջրի սի մասից, բայց քաղաքի և ակնիւրի մէջ եղած մօտաւորապէս 15 վերստ հեռաւորութիւնը և առուի բաց լինելը պատճառ են լինում ջրի ապականութեան, որով յայտնի են քաղաքում հասող միւս ջրերը:

Այս բարի և օգտաւէտ միտքն իրագործելու համար, պ. Վ. Վաղաբեանցի առաջարկութեամբ դեռ անցեալ տարի մի մասնաւոր յանձնաժողով կազմվեցաւ, որ պէտք է ջննէր, թէ արդեօք հարաւոր է մի այդպիսի առուի գոյութիւնը քաղաքի համար, թէ ոչ, Գանձակաժողովի արձանագրութիւնից երևում է, որ Գառնախանեան աղբիւրից ջուր բերելու միտքը հարաւոր է և աւելի յարմար կը լինէր, եթէ առուի սկիզբը վեր առնվիր այն աղբիւրներից, որոնք բացառապէս ջրում են Աղաղորի և Արամուտի գոյտերի ու արտերը: Գանձակաժողովն այն կարծիքի է, որ քաղաքի իրաւունք ունի օգտվել այդ աղբիւրի ջրից և այն ոչ թէ այնպէս, ինչպէս մինչև այժմ էր, ստանալով գիւղացիներից մի քանի բաժնի ջուր, այլ իւրաքանչիւր տարի բաժին վեր առնել, նայելով աղբիւրների մէջ եղած ջրի առատութեանը:

Պ. Վ. Վաղաբեանցը, հիմնվելով յանձնաժողովի եղբայրացութիւնների վրա, վերջին օրերում մի յայտարարութիւն տուեց Գաղաքային խորհրդարանին, որ սա խորհրդակցութեան ենթարկել ջրի այդ հարցը, որը բաւարար վճովեւ համար Սա իր կողմից առաջարկում է 10,000 ռուբլի: Սա մի անհերքելի պարզ ապացոյց է մեր դրամատէրի և ձայնաւորի բարեգործութեան, որի մասին գուցէ մինչև այժմ կասկածելով էին խոսում մեր քաղաքացիները: Եթէ այդ 10,000 ռուբլու վրա աւելացնենք դարձեալ մի տասն հազար ռուբլի, այն ժամանակ համարձակ կարող ենք ասել, որ Գառնախանեան աղբիւրից յըստակ ջուր բերելուց և քաղաքի մի քանի մասերում բաժնեկցուց յետոյ, մինչ կազմովները այժման գործածվող արտոտ ու ապականված ջրերից, որոնք շատ անգամ հիւսնագրութիւնների գլխաւոր պատճառ են դառնում Ռոտեղից աւելացնենք մնացած տասն հազար ռուբլը, գուցէ հարցնեն մեզանից: Մեր պարոն իրաւասունները, որոնք քաղաքի ներկայացուցիչ են համարվում, իրանց մասնաւոր օժանդակութեամբ կարող են գլուխ բերել գործը: Նրանցից զիցուք 20 հոգի վճարելով ամեն մէկը 500 ռուբլ, թող լրացնեն այդ գումարը, այն պայմանով, որ մի երեք կամ վերջապէս չորս տարեց յետոյ տասնամ իրանց փողը տօկոտով: Այդ պայմանաւորով տուած հիշուովեամբ կարելի է ստանալ քաղաքի հատարակութիւնից առանց ծանրաբեռնելու նրան: ստիպելով թէ դուք, պ. պ. իրաւասուններ, քաղաքի խմբագրի ներկայացուցիչներ կը համար-

վէք և թէ քաղաքը արժանացած կը լինի յստակ և մաքուր ջուր խմելու և օրհնելու ձեր անցեալ գործունէութիւնը քաղաքի օգտին: Բայց որովհետեւ և այդ դէպքում պ. Վեռնիկ Վաղաբեանցի արած ծառայութիւնը շատ մեծ կը լինի քաղաքի համար, ամենքս ամենայն իրաւամբ առուի չինութիւնից յետոյ, կը տանք նորան Վեռնիկեան անունը:—Ապաւում ենք խորհրդարանի շտապիովի վճռին:

Յովհաննէս-Էկեմեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամսիս 19-ին ԶԱՔԱԹԱԼԻ հայոց եկեղեցում, ինչպէս մեզ գրում են, կատարվեցան թագաւոր Կայսրի գահակալութեան տօնի առիթով մաղթանքներ և ազաւ վարդանանց պատերազմի նահատակների յիշատակին հոգեհանգիստ:

ՍԱԼԵԱՆԻՑ մեզ գրում են փետրվարի սկզբներից հետեւալը: «Անցեալ 1879 և 1880 թերթի թանգութիւնից օգուտ քաղելով, մի քանի պարոններ մեծ քանակութեամբ առան ցորեն և գարի և լցրին իրանց ամբարներում, յոյս ունենալով այս տարի էլ թանգ ծախել այդ միջերը: Բայց ցորենը փողովելի վրա: Բայց նրանք սխալվեցան, աշան ցորենը աջող եղանակների պատճառով մեծ բերրութիւն խոստանալով, մեր չարիքները ստիպվեցան իրանց զիջած ցորենն ու գարին էժան գնելով ծախել փողովելի վրա: Այդպէս, օրինակ, 1 թ. և 40 կօպէկով գնված ցորենի պուղը այժմ սկսեցին վաճառել 1 ռուբլով, իսկ 1 ռուբլով գնված գարին վաճառում են 50 կօպէկով: Ժողովուրդը գոհ է, իսկ վնասն ենթարկող հարստահարողները սկսում են հաւատալ որ նախախնամութիւնը պատժում է նրանց իրանց մեղքերի համար:»

ԱԼԷԲԱՆԻՐԱՊՈԼԻՑ մեզ հաղորդում են հետեւալ գները կենսական գլխաւոր պիտոյքների վրա, որոնք այդ քաղաքում օրից օր ընկնում են, ինչպէս մեզ գրում են: Ալիւրի պուղը արժէ 1 թ. 60 կ., իւղը 14 մինչև 16 ռուբլ, թխած հացը 5 կօպ. ֆունտը: Միայն միտք թանգ է օրինակ ոչխարի մսի ֆունտը 10 կօպէկ, առաւորներ 8—10 կօպէկ: Պանրի պուղը արժէ 4 ռուբլ:

Մեզ գրում են ԱԽԱՅԻՍԵՆՑ հետեւալը: «Վերջալիք համարները մեծ համակրութեամբ են ընդունվում քաղաքի հայ-կաթողիկոսների չըմանում: «Մշակը» ազգային օրգան է, նա պաշտպան է և լուսաւորչական, և կաթողիկոս և բողոքական և մասնաւորապէս հայերի հատարակական և բարոյապետական: «Մշակը» ազգային միութիւն է քաղաքում, հետեւեք նրան: Իսկ նրանք, որոնք ազգային միութեան դադարաւորի դէմ են, կրօնի խորութեան պատճառով—այդ տեսակ ո ո զ տ աւել տ գործիչներին, եթէ ժամանակակիցները չիմանան գն ա հ ա տ ե լ, նրանք իրանց արժանաւոր վ ա Ր Ճ ապագայում կը ստանան աղբից, երբ աղբը կը հասնի իր ինքնահաւաչութեանը:»

Մի հաւաքաբացի պարոն մեզ հաղորդում է հետեւալը: «Հաւաքաբացի Աւետիք յատուրեանը, վախճանվելով 1869 թ.ին, կտակեց Էջմիածնեցոյ եկեղեցուն 2,000 ռուբլ: Հանգուցեալի ժառանգները, քանի մի ժամանակ անցած նրա մահից յետոյ բերեցին մի քանի սալ կիր և ածեցին եկեղեցու գաւթում, իբր թէ պարկոյ չինելու դիտաւորութեամբ: Բայց անհ 1881 թ.ին է և մինչև այժմ ոչ պարսպի չինութիւնն է սկսված, ոչ էլ կտակը կատարված: Ո՛րք է 2,000 ռուբլ գումարը: Հարցնող չը կայ:»

ԱԽԱԼԻՔԱԼԱՐԻՑ մեզ գրում են: «Յունվարի 24-ին վախճանվեցաւ այտեղի պատուաւոր և պատկառելի 66 տարեկան ծերունի, մահոտի Գրիգոր Տէր-Կիրակոսեանց: Հանգուցեալը յատանձնեց իր քաղաքի բարեգործ և բարեխղճ անձնակցներից առաջինը: Նրա չնորոզ չըբաւոր գերդաստաններից շատերը ապրում էին և նրանցից մի քանիսը ապագայում են այժմ: Հանգուցեալը կտակեց իր կարողութիւնը իր միակ ժառանգ պ. Յովհաննէս Տէր-Կիրակոսեանին, պատուիրելով նրան չինել Ախալքալաքում մի հոյակապ եկեղեցի, 200 ռուբլ նուիրել տեղի երկեսն դպրոցներին և 100 ռուբլ քաղաքի աղ-

մը ազիր — հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ը Յ Տ Ը Բ Ը Բ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ն Ե Բ

ОБЪ ИЗДАНИИ

съ апрѣля 1881 года въ г. Тифлисѣ еженедѣльнаго юридическаго
журнала

ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ

Журналъ будетъ выходить по ЧЕТВЕРГАМЪ, въ размѣрѣ до 2-хъ печатныхъ листовъ, по слѣдующей программѣ:

- Отдѣлъ I.** Статьи по теоріи и практикѣ права и судопроизводства.
Отдѣлъ II. а. Извлеченіе изъ приказовъ о важнѣйшихъ назначеніяхъ по вѣдомству Юстиціи въ Имперіи.
б. Перечень и краткое изложеніе важнѣйшихъ распоряженій и узаконеній правительства.
Отдѣлъ III. а. Краткіе отчеты о засѣданіяхъ въ судахъ Кавказскаго Намѣстничества. Въ случаяхъ особенно важныхъ—стенографическіе отчеты будутъ издаваться въ видѣ особыхъ приложений къ журналу.
б. Тезисы изъ руководящихъ рѣшеній Тифлисской Судебной Палаты по дѣламъ, разрѣшеннымъ ею въ кассаціонномъ порядкѣ. Въ случаѣ надобности здѣсь-же будетъ помѣщаемъ и текстъ самыхъ рѣшеній.
в. Особенно интересныя рѣшенія гражданскихъ судовъ Кавказскаго Намѣстничества. Преимущественно тѣ рѣшенія, коими разрѣшаются какія либо вопросы права и судопроизводства, вызванные мѣстными особенностями Кавказскаго края.
г. Корреспонденціи юридическаго содержанія.
Отдѣлъ IV. Перечень новыхъ книгъ юридическаго содержанія. Редакція по возможности будетъ представлять и краткіе отчеты объ этихъ книгахъ.
Отдѣлъ V. Смѣсь. Мелкіе случаи изъ судебной жизни и практики.
Отдѣлъ VI. Судебный указатель. Резолюціи Тифлисской Судебной Палаты по дѣламъ аппеляціоннымъ и кассаціоннымъ.
Отдѣлъ VII. Тезисы изъ вновь выходящихъ рѣшеній Кассаціонныхъ Департаментовъ Сената.
Отдѣлъ VIII. Объявленія.

Журналу обещали свое сотрудничество, сверх многих лиц судебного ведомства: *Ф. К. Бакало, Ф. А. Быховъ, В. М. Горбовскій-Заранекъ, Н. А. Динельштейнъ, В. П. Канатовъ, П. В. Макаинскій, Я. И. Рашетъ, В. А. Селитренниковъ, П. П. Соколовъ, Е. Д. Стрельбицкій, А. С. Френкель* и др.

Редакция журнала—по Ново-Вебутовской ул., д. № 6.—Администрация (для приема подписки, объявлений и розничной продажи)—близ Головинского проспекта, по Безыменному пер. д. Тамашева.—Подписная цена на журнал, с доставкой и пересылкою, на годъ—10 р., на 9 мѣс.—8 р. 20 к., на 6 мѣс.—6 р., на 3 мѣс.—3 р. 20 к., на 1 мѣс.—1 р. 20 к.—Подписаться можно съ 1-го числа каждаго мѣсяца.—Отдѣльные номера—по 25 к.—Объявленія, казенныя и частныя, по таксъ за занимаемое мѣсто.—Иногородныхъ просить обращаться исключительно въ Администрацію журнала.

Иадатель А. Френкель,
присяжный поверенный.

Редакторъ А. В. Степановъ

ՀԵՄՕՐՕՒԴԵԿԸՆ ԲՈՒՍԵԿԸՆ ՀԵՂԸՆԻԻԹ փորձված և առաջարկված պրոֆէսոր բժշկի ԿՐԸՏ-ԿՕՎԱԿՈՒՑ շատ զեղեցի միջոց է ՍՏԵՄՈՒՐՍԻ-ՋԸՆԵԸԸՆ ՑԸԻԵՐԻ զէմ: մաքրում է և շատացնում է ԼՐԻԻՆԸ, վերականգնում է ՄԼՐՄՆԻ ընդհանուր հարմանան, մանաւանդ՝ առաջարկվում է Հիմնորի և Իպա-խճողրիա ՀԻԼՆԴՈՒԹԵԼՆ զէմ: Մի շէշը, գործա-ծելու ԽՐԸՏՆԵՐՈՎ 1 ր. 80 կ.: Օտարաքաղաքացիք ուղարկում են ՓՕՍՏԻ ծախսը: Ծախվում է Ռուսաս-տանի ԲՈՒՈՐ ԴԵՂԸՏԸՆԵՐԻ մէջ և զեղերի պա-հեանների մէջ: Պահեստը Մօսկվայում է, Ն. Մատենաէյնի մօտ, Տվերսկայա փողոց: Կիշնէօվի մէջ Կայուշանսկու և Բրայունշտէյնի մօտ: Վարշավայի մէջ Ա. Ֆ. Գայլէի մօտ:

20-25 (5)

Միեւն այժմ Հեղած ԱԳԱՆՔԻ ԻՒՂ ԲԺԻՇԿ
ՇՄԻԳՏԻ, որ կատարելագործված է բժիշկ ՄԱՎՐԻ-
ԿԻ ԴԷՅՅԵՑԻՑ: Առողջացնում է ամեն տեսակ թՈՒ-
ԼՈՒԹԻՒՆ, եթէ նա բնական չէ: ԵՐԵՎ ՐՈՒՐԼ ԸՍ-
տանալուց յետոյ ուղարկվում է ՄԻ Շ Շ այդ իւղից,
մանրամասն թԲՆՏՆԵՐՈՎ, գործածուլծ ան մասին: Այդ
իւղը կարելի է ստանալ Պետերբուրգի բոլո ԴԵՂԱՏՈՒՆ-
ՆԵՐԻՑ և ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՎԵՆՅԵԼԻՑ, կազանսկայա
փողոց № 3:

32—52

ՎԱՀՄԱՌՄԱՆ ԳՆԵՐՈՎ Հմեռ-
վայ պալատներ 12 ր., Փռեֆայկաներ 2 ր.
50 կ., զլխարկներ 1 ր., մատուցարաններ
5 կողեկ, ամաններ հատը 12 կ., հնդ-
կական բրինձ 10 կ. Փռնտը: Անզլիական
կոնֆեկաներ 40 կ., իսկ թէյ, որի ֆռնտը
ամեն տեղ 2 ր. 50 կ. արժէ, 1 ր. 80 կ.
է ծախվում՝ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱ-
ՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ
ԳԱՆ ԵՐԵՈՒՄ:

8—12

Լյա տեսաւ ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ ցարու-
թիւն քահանայ ՊՕՊՕՎԵԱՆՅԻ աշ-
խատաօիրութեան «Պատմութիւն Նոր Կտա-
կարանի, Հանդիմանկարեոր բացատրութեամբ
և Պաղեստինու աշխարհացոյցով» երկրորդ
հատորը: Ղինը 60 հոպէկ է: Գրափաճառ-
ներին զիջումն կը լինի: Գիմկ. «Въ Моск-
ву, домъ Армянской церкви, священ-
нику Артемію Попову.

3—3 (1)

2ը նայելով մաքսերի աւելանալուն ապրանքները առաջվայ գներով կը ծախվին ԿՈՆԳՈ-ԹԷՅ 1 ր. 5 կ. և 1 ր. 10 կօպ., շատ լաւ ՄՕՆԻՆԳ 1 ր. 20 կ. և 1 ր. 40 կ., Հիանալի ԿԱՅՍԱՈՒ 1 ր. 60 կ. և 1 ր. 80 կ. և ՍՄԵՆԱՂԱԻ ԹԷՅ 2 ր. առանց թղթի: Անգլիական ըկփոյկներն 4 ր.—40 ր. և Հրացաններ 20 ր.—200ր. Անգլիական խանութի մէջ: Գործակալութիւն ԲԱՐՆՍԲԻԻ ԹԱՄԲԵՐԸ, Զմանսի ԿՈՂՊԷՔՆԵՐԸ, Տուրսօյի ԳՐԻԶՆԵՐԸ և Էկտրակա կակօշօթիադի ծախելու Համար, օրոնք Վարիդի Հանդիսի Ժամանակ ոսկէ մեդալ ստացան: ՀՈՏԱՆԷՏ ԹԷՅԻ ՖՈՒՆԵՏ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԹԷՅՄԱՐՈՎ 1 ր. 65 կ. և ամենալաւ 2 ր. 30 կ.: Ամառականներին օդուռ և մեծ քանակութեամբ ապրանքներ առնել Անգլիական խանութի մէջ: Ամբող Հազուու 15 ր., Կոնֆեկտներ Հադի դէմ 60 կ. Փոնուր:

30—100

Կենարձակական գրավաճառանոցում ի միջի այլոց վաճառվում են հետևեալ գրքերը:

1. Արուեստ երկայնակեցութեան, որ է առողջ, երկայն ու երջանիկ ապրելու ուսումը: Շար. բժ. Փոփոկչ, գ. 1—50 կ.
2. Մօրիս կամ աշխատութիւն, ի պէտս նախնական դպրոցաց: Հեղ. տ. Գառնո, գ. 1 ո.
3. Հռչակաւոր ոճիրք: Պրէմիլիէ Մարքիզուհին: Պատկեր. վէպ. Աղ. Դիւմա, գ. 1 ո.
4. Գլաւնակ բլուր: Վէպ. Էօփէն Սիւ 2 հ. գ. 2 ո.
5. Խորհրդաւոր կղզի: Հեղ. Ժիւլ Վէրն 3 հ. բովանդակութիւն ա. հ. Օգոստար նաւաբեկեր, բ. հ. Ընկեցիկ մարդը, գ. Կղզւոյն Գաղտնիքը գ. 3 ո.
6. Աշխարհի շրջան ութսուն օրուան մէջ: Հեղ. Ժիւլ Վէրն գ. 1—50 կ.
7. Բարիզն Միւսերիկա: Հեղ. Է. Լաբուլէ 2 հ. գ. 2 բ.
8. Պարոյր կամ առնուհիմն Նինուէր. գրեաց ծեր. Գ. Պատկանեան գ. 50 կ.
9. Թուղթ Մարիոսի Աղաբէգեան Հայոց Աշխարհի Ազգի և եկեղեցու, ազդեցութեան մասին առ պատուականաց պատուական տէր Ներսէս Պարպարեան հասց. գ. 2 բ. 25 կ.
10. Հ. Դ. Ալիշանեան: Տեղագիր հայոց Մեծաց գ. 2 բ. 50 կ.
11. Նուէր Կաղանդի: Պատկերազարդ մանկանց ընթերց. Նշան Պարպերանի գ. 65 կ.
12. Քնարիկ մանկան. Աղէք. Արարատեանցի գ. 40 կ.
13. Տարերը իմաստասիրութեան, ընդարձակ Հ. Ա. Վ. Գուրգենեան 5 հասց. գ. 3 բ. 50 կ.
14. Խորհրդական բերդը: Վիպասանութիւն Ֆօփեր օր. Գաղիացւոյ գ. 1 բ.
15. Ընտիր Հայկազունք: Պատկերազարդ կենսագրութիւնք գ. 2 բ. 75 կ.:

Նշյն տեղը վաճառվում են հայերէն, ասորերէն և օտար լեզուների զասագրքեր, զասական պիտոյքներ, աշխարհագրական քարտեզներ, նկատողական ուսման համար պատկերներ, վիպասանութիւններ, թատրօնական պիէսներ, ուղեցոյցներ, բառարաններ, տեղեկացոյցներ և այլն:

Օտարաբարդաբոյքը իւրեանց պահանջները փողի հետ պիտի ուղարկեն հետեւեալ հասցեիւ. Тифлисъ, Въ Центральную Нижнюю Торговлю. Ճանապ. ծախք պէտք է աւելացնել իւրաքանչիւր ր. 10 կ.:

ԱՆԼԻՑԵԼՆԵՆ ԼՏԱՄԻ ԲԺՇԿԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ-
ՆԵՐ ԼՏԱՄՆԵՐՈՅԺ ԲԺԻՇԿԵԼԻ. ԷՊԵԼ ՀԵՅԻՄԻ
ԹՅՂ ԵՆ ՍՈՒԱԾ Մօսկվայի ԲԺՇԿԵԿՆ՝ ՖԵԿՈՒՂՏԵՏԻՑ:
ԵՂԵ միջոցները մեծ ԳՈՐԾԱՌԻՐՈՒԹԻՒՆ ԵՆ զտել և ա-
ռաճարկվում են իբրև ԼՄԵՆԱԼԱԻ առողջապահական ՄԻ-
ՋՈՑՆԵՐ բերանի և ատամների համար: Կարելի է ԼՏԱՄ-
ՆԵՐԸ պահպանել ՓՕՇԻՆԱԼՈՒՑ, սառեցնում են ԼՕՐ-
ՉՈՒՆՔԻ ՔԵՐԸ և վատ ՀՈՏԻ առաջն են առնում:

Ատամնաբույժ բժիշկ Ե. Ի. Եղեյչեյսի ԳՎԽՆԻՈՐ ՊԸ-
ՀԵՍՏԸ գտնվում է ՄՕՍԿՎ ԵՅՈՒՄ, ԿՈՒՋՆԵՑԿԻ ԿԸ-
ՄՈՒԲ.Ջ. ՍՕԿՈԼ ՕՍԻ տանը:

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ կարելի է գտնել Ե. Մ. ՅՈՒՐԻՆՕՎԻ
ԿՈՎԿԱՍԵՆԵ և անդրկովկասյան գլխավոր ՊԵՆՏՏՈՒՄ:
Ծախողների ՆՇԱՆՆԵՐՈՐ ՋԻՋՈՒՄՆ ԿԸ ԼԻՆԻ:
9-30 (11)

ՍԵՐՄԵՐ պարտիզի բոյսերի և ԾԱ-
ՂԻԿՆԵՐԻ բոլորովին ԹԱՐՄ՝ ստաց-
ված են Վովկասեան Ղազաճանեասեան ըն-
կերութեան գործակաւտարի խանութի մէջ:
Գօշովինսկայա փողոց № 11: ԼԱՐՇԷԻ
խանութ: Սիրմերի ցուցակները ձրի են
տրուում:
1—10

ԼՌԻՍՍԱՆԿԱՐՁԱԿԱՆ ամեն տե-
սակ գՐՈՒԾԻՔՆԵՐ Ժինչև Ապրիլի 20 վա-
ճառվում են շատ էժան գնով: Հարցնել
կենտրոնական Գրափաճառանոցում (Արժրու-
նու Գայէրէ, յում):

1-3